

Autors: Joaquim Aloy i Bosch, Jordi Basiana i Obradors i Pere Gasol i Pujol. Col·laborador: Ramon Fons i Vilardell

1 L'EXPEDIENT. Portada de l'expedient de Josep Martí Farreras conservat a l'Arxiu de Salamanca.

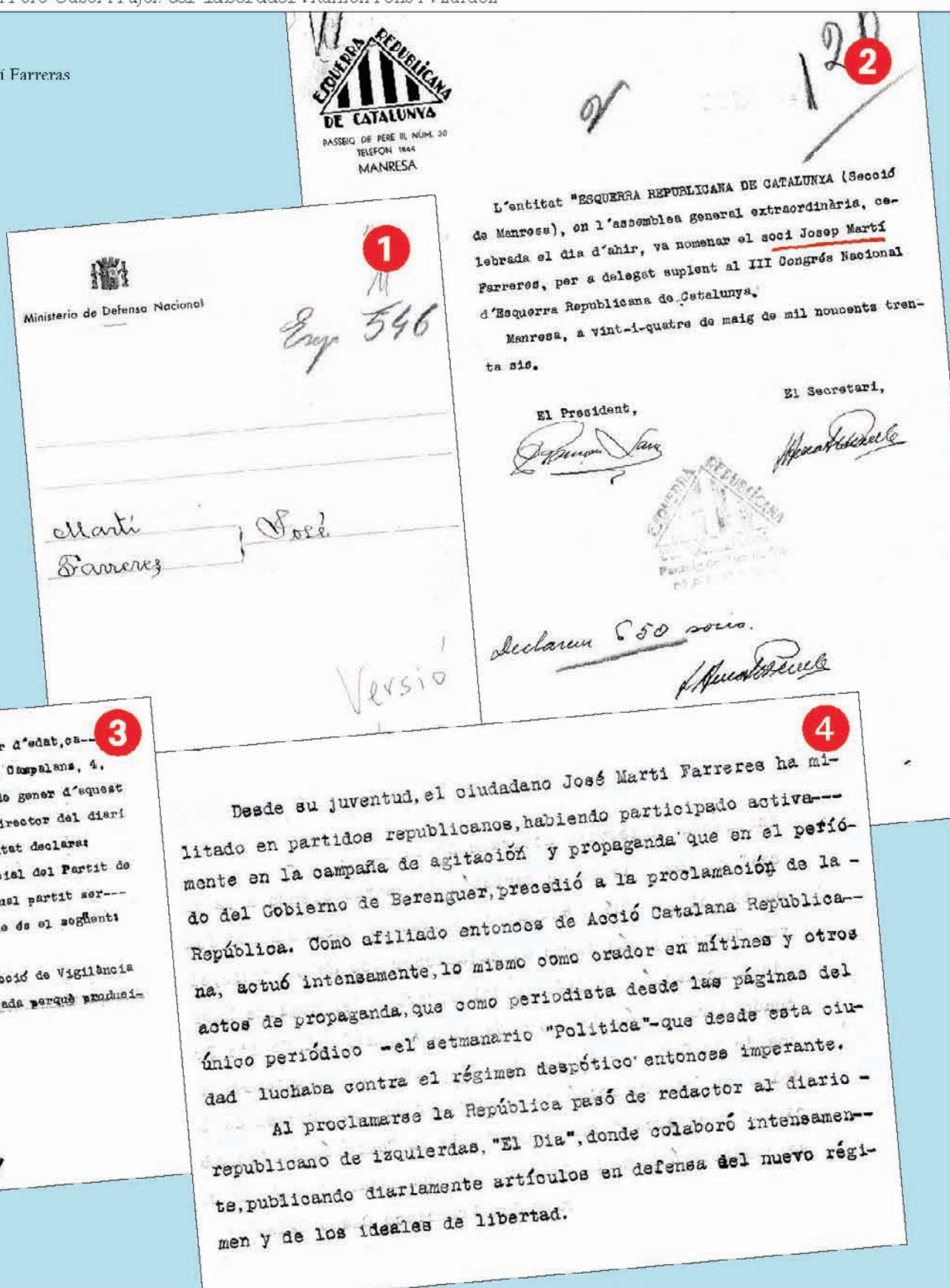
2 DELEGAT D'ERC. El document, del maig del 1936, és el nomenament que la Secció de Manresa d'Esquerra Republicana de Catalunya atorga al soci Josep Martí per tal d'assistir com a delegat suplent al III Congrés Nacional d'aquest partit, congrés que finalment no se celebrà.

3 DECLARACIÓ JURADA DE MARTÍ FARRERAS ADREÇADA AL GABINET DE CENSURA

En aquest curiós document, del novembre del 1937, veiem com Josep Martí, aleshores director del diari manresà *El Dia*, declara, en compliment d'una ordre rebuda per la Inspecció de Vigilància de Manresa, que aquest periòdic és l'òrgan oficial d'ERC a Manresa.

4 REPUBLICA DE SOCA-REL.

Aquest document és un extracte del currículum que Josep Martí Farreras afegeix a la instància per concursar a l'Escala Auxiliar del Cos Jurídic Militar. La biografia posa èmfasi en el seu republicanisme. Lavalen dues organitzacions polítiques: Acció Catalana i Esquerra Republicana de Catalunya. Per part d'ERC signa l'escrit Francesc Marcet i per Acció Catalana Josep Torra. No cal dir que disposar de totes aquestes dades era d'una gran utilitat per a la maquinària repressora franquista, ja que així identificaven fàcilment els "desafectos al Régimen".

LA REPRESSIÓ FRANQUISTA

Josep Martí Farreras i Jaume Serra i Húnter

Dediquem aquest capítol als dos manresans amb més referències i documents a l'Arxiu de Salamanca: Josep Martí Farreras i Jaume Serra i Húnter.

JOSEP MARTÍ FARRERAS (Manresa, 1906-Barcelona, 1986)

Advocat, escriptor, poeta, periodista, polític i jutge, Josep Martí Farreras era un home de profundes conviccions republicanes i catalanistes. Presidí Acció Catalana a Manresa des d'abans de la instauració de la República.

Persona intel·lectualment inquieta, l'any 1930 creà amb Joaquim Amat-Piniella i altres manresans la revista avantguardista *Ara*. Col·laborà en diverses publicacions i escrigué els llibres de poemes *Això s'acaba* i *Les flors absurdes*.

Com a advocat, primerament fou passant de

Joan Selves i Carner. Després, va establir despatx propi, des d'on es destacà per la defensa dels rabassaires i dels obrers, així com dels processats pels fets del Sis d'Octubre.

Fou regidor del Consell Municipal de Manresa, per Esquerra Republicana de Catalunya, des de l'octubre del 1936 fins al juliol del 1937. Deixà aquest càrrec per ocupar-se de la direcció del diari *El Dia*, del qual ja era redactor des dels inicis. El febrer de l'any 1938 va ser nomenat jutge popular local de la ciutat de Manresa.

Josep Martí Farreras, a més d'aparèixer en nombrosos documents on el seu nom surt com a jutge de Manresa, té a l'Arxiu de Salamanca un expedient de 26 pàgines de la seva actuació política i professional. Es tracta d'una documentació que va presentar al final del 1938 per sol·licitar el nomenament d'auxiliar lletrat de Justícia Militar amb l'ingrés consegüent a l'Escala Auxiliar del Cos Jurídic Militar. Els documents van ser requisats i traslladats a Salamanca, on van servir per practicar la repressió.

La guerra i les repressions produïren a Manresa un mínim de 761 morts

La tragèdia de la guerra es manifesta no solament per les greus destruccions materials sinó sobretot per la pèrdua de vides humanes. En un bàndol i en l'altre, milers de persones moriren en els combats al front, o bé foren assassinades i/o executades per motius polítics i ideològics. A més, cal afegir-hi les víctimes mortals a conseqüència dels bombardejos aeris de l'aviació franquista.

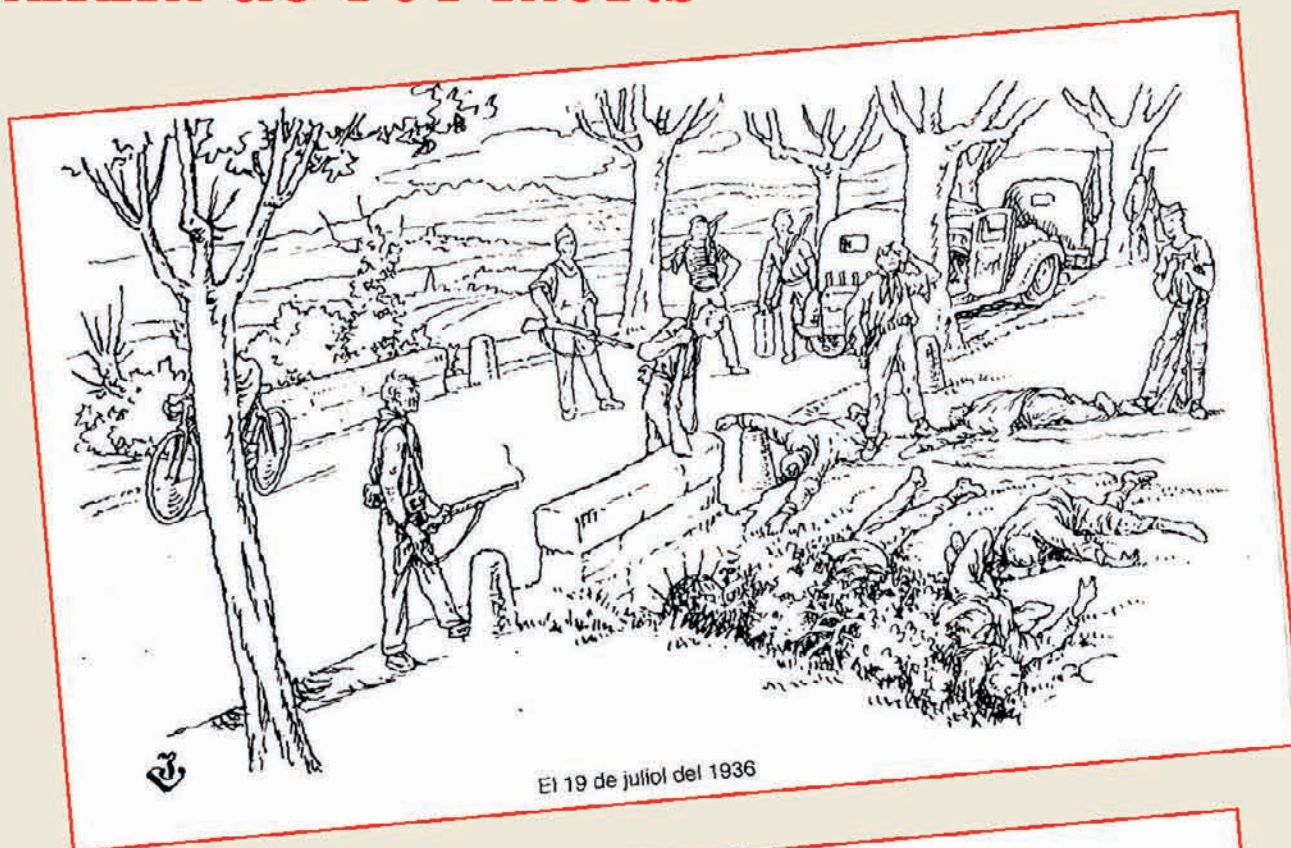
Un mínim de 761 persones relacionades amb Manresa moriren a causa de la guerra i la repressió en ambdós bàndols. D'aquests, un mínim de 520 en els combats al front, 158 assassinades a la rereguarda republicana i 35 en els dos bombardejos aeris que hi hagué sobre la ciutat.

Tot i que la major part de les víctimes mortals manresanes eren homes, cal assenyalar el cas de tres monges assassinades (dues dominiques i una religiosa de la Divina Pastora) en la repressió al cantó republicà, a més de les 12 dones i 6 infants morts a causa dels bombardejos aeris sobre Manresa. Cal afegir també les cinc persones (quatre dones i un home) assassinades per les tropes franquistes quan aquestes ocuparen la ciutat i els seus voltants.

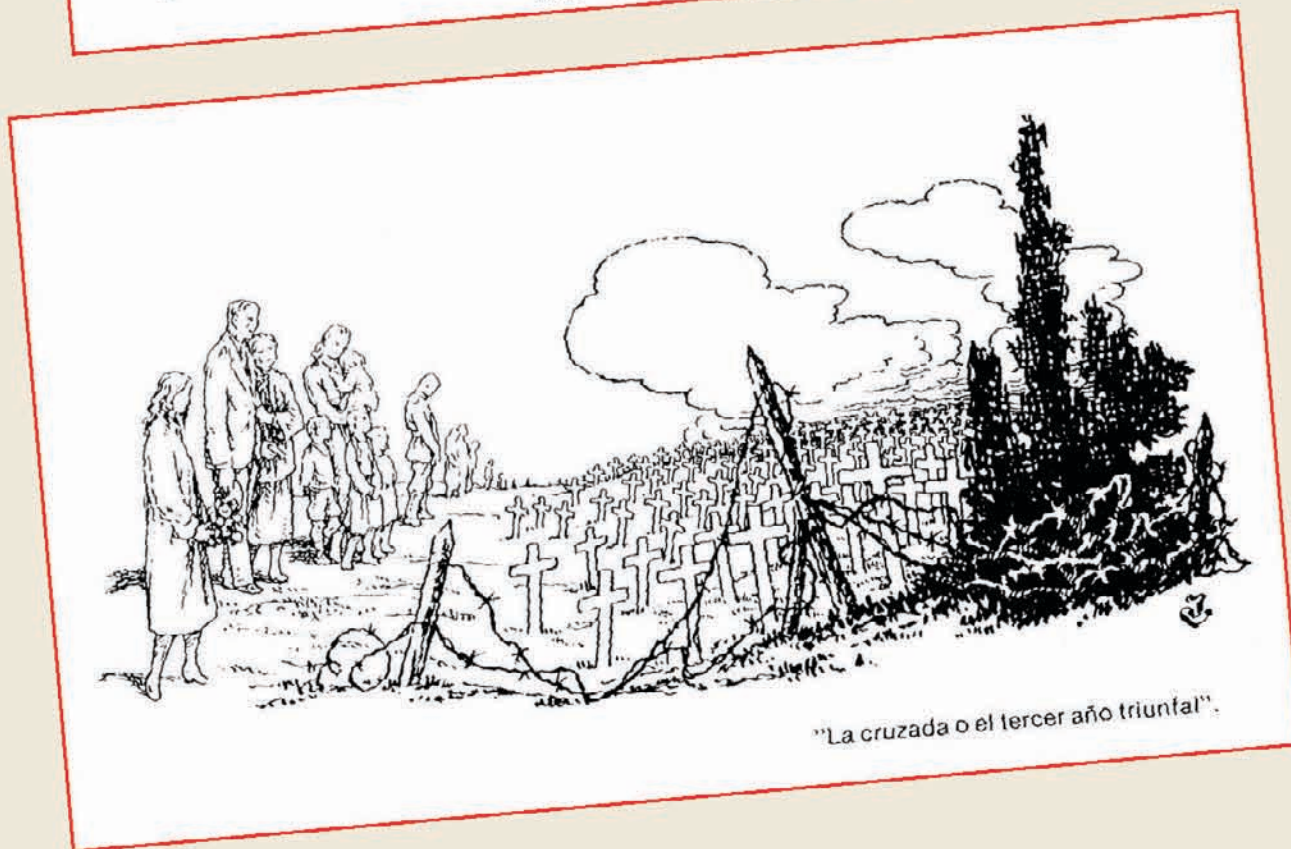
Tot això sense oblidar els ferits de guerra que, evacuats del front, acabaren morint en hospitals manresans. Tampoc no es comptabilitza l'augment de la mortalitat a causa de la misèria dels anys de guerra i postguerra i de les malalties derivades de la fam i la mala alimentació, la poca higiene i l'escassa atenció mèdica en uns moments en què els serveis bàsics per a la població feien fallida.

Però les morts continuaren un cop acabada la guerra, a conseqüència de la repressió franquista: 30 manresans foren afusellats al Camp de la Bota (13 dels quals eren anarquistes). Per fugir d'aquesta repressió, desenes de milers de persones d'arreu de l'Estat hagueren d'exiliar-se. Una part foren internades en camps d'extermini nazis, on moriren 7.000 republicans espanyols, la meitat dels quals provenia de terres catalanes. Entre aquestes víctimes mortals hi havia 13 manresans.

Aquest exili massiu del 1939 –amb els trencaments familiars que va comportar– també va tenir uns efectes molt negatius per al desenvolupament global de Catalunya, ja que molts dels exiliats eren treballadors qualificats, intel·lectuals i professionals liberals i la seva marxa va resultar empobridora per al conjunt del país. Realment, l'enorme abast del drama humà de la guerra i la postguerra, així com de totes les seves seqüeles, no es poden simplement quantificar en unes fredes xifres estadístiques.

El 19 de juliol del 1936

"La cruzada o el tercer año triunfal"

DIBUIXOS DE JOAN VILANOVA SOBRE LA REPRESSIÓ I LES MORTS CAUSADES PER LA GUERRA

El dibuixant manresà Joan Vilanova i Roset il·lustrà detalladament algunes escenes relacionades amb la repressió, tant la comesa a la rereguarda republicana com l'executada pels franquistes. A dalt, veiem que les patrulles de control acaben de perpetrar una matança –se suposa– als afores de Manresa. Porta la data del 19 juliol del 1936, dia en què va fracassar a Catalunya el cop d'estat militar contra la República i esclatà la revolució, si bé, en realitat, les matances a Manresa no van començar fins al dia 21 de juliol. A baix, un altre dibuix del genial artista que reflecteix la pena i desolació pels morts a causa de la guerra fratricida. Una imatge que contrasta amb la propaganda oficial franquista que parlava de "La cruzada o el tercer año triunfal"

Proper capítol: Mostra de papers catalans espoliats. Abans de l'index final, dedicarem 2 capítols a mostrar papers espoliats majoritàriament de fora de la Catalunya central. En primer terme, veurem escrits del President Macià i del President Companys i d'altres que ens parlen de Carrasco i Formiguera i del manresà Ignasi Armengou.